مدني مذاڪرو (ٽين قسط)

رسالو نمبر: 67

اسان جا سوال ۽

شيخ طريقت، امير اهلسنّت، باني دعوت اسلامي حضرت علامه مولانا ابو بلال

محمد الياس عطار قادري رضوي دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه جا جواب

پاڻيءَ جي باري ۾ اهم معلومات

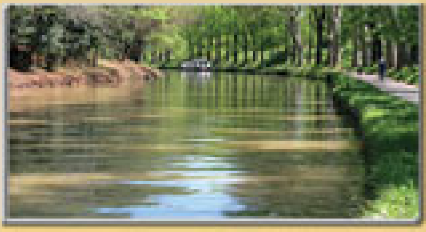

سنڌي ترجمو

مستعمل پاڻي جي وضاحت 5

چا مستعمل پاڻي پي سگهون ٿا؟ 12

نابالغ کان پاڻي ڀرائڻ ڪيئن آهي؟ 22

وسوسي ۽ الهام ۾ فرق 28

قضا نمازون ذمي هجڻ تي نفل پڙهڻ ڪيئن آهي؟ 35

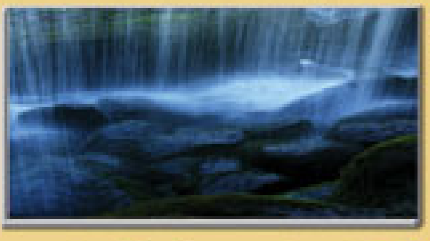

پيشڪش: مجلس مدني مذاڪره (دعوتِ اسلامي)

مڪتبة المدينه

پهريان هي پڙهو

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ؕ

الحمدلله عَزَّوَجَلَّ تبليغ قرآن و سنّت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ دعوتِ اسلامي جي باني، شيخ طريقت اميرِ اهلسنّت، عاشقِ ماهِ نُبُوت، آفتابِ قادريت، ماهتابِ رضويت، نائبِ اعليٰ حضرت، پابندِ ڪتاب و سنّت، پيڪرِ علم و حڪمت، عارِفِ رُمُوزِ حقيقت، واقفِ اَسرارِ معرفت، حاميءِ سنّت، ماحيءِ بدعت، مؤلفِ فيضانِ سنّت، حضرتِ علامه مولانا ابو بلال **محمد الياس عطار** قادري رَضَوي ضِيائي **دامت برڪاتهم العاليه** جن پنهنجي مخصوص انداز ۾ سنّتن ڀرئي بيانن ۽ علم و حڪمت سان مَعمُور **مدني مذاڪرن** جي ذريعي ٿوري ئي وقت ۾ لکين مسلمانن جي دلين ۾ مدني انقلاب پيدا ڪري ڇڏيو. سندن صحبت حقيقت ۾ هڪ وڏي نعمت آهي. پاڻ **دامت برڪاتهم العاليه** جي صحبت مان فائدو حاصل ڪندي ڪيترائي اسلامي ڀائر وقت بِوقت مختلف جڳهن تي ٿيندڙ **مدني مذاڪرن** ۾ مختلف قسمن جا سوال مثال طور عقائد و اعمال، فضائل و مناقب، شريعت و طريقت، تاريخ ۽ سيرت، سائنس ۽ طب، اخلاقيات ۽ اسلامي معلومات، مَعاشي ۽ سماجي، ۽ تنظيمي مُعاملن ۽ ٻين ڪيترن ئي مؤضوعن تي سُوال ڪندا آهن ۽ شيخ طريقت، اميرِ اهلسنّت **دامت برڪاتهم**

www.dawateislami.net

العاليہ انهن کي حڪمت ڀري ۽ عشقِ رسول سان ڀرپور جوابن سان نوازيندا آهن، ۽ پنهنجي عادت مبارڪ مطابق وقت بوقت **صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب!** جي دل کي وڻندڙ صدا لڳائي ويٺلن کي دُرُود شريف پڙهڻ جي سعادت بہ عنايت فرمائيندا آهن. اميرِ اهلسنّت دامت برڪاتهم العاليہ جي انهن عطا ڪيل دلچسپ، علم ۽ حڪمت سان ڀرپور ارشاداتِ عاليہ جي مدني گلن جي خوشبوءِ سان دنيا ڀر جي مسلمانن کي مهڪائڻ جي مقدس جذبي جي تحت **مجلس مدني مذاڪره** انهن مدني مذاڪرن کي ضروري ترميم ۽ اضافي سان تحريري گلدستن جي صورت ۾ پيش ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪري رهي آهي.

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! انهن **مدني مذاڪرن** جي تحريري گلدستن جو مطالعو ڪرڻ سان ان شآءَالله عَزَّوَجَلَّ عقائد و اعمال، ظاهر و باطن جي اصلاح، محبتِ الاهي عَزَّوَجَلَّ ۽ عشقِ رسول صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي لازوال دولت سان گڏوگڏ نہ رڳو شرعي، طبّي، تاريخي ۽ تنظيمي معلومات جو لاجواب خزانو هٿ ايندو بلڪ وڌيڪ علمِ دين حاصل ڪرڻ جو جذبو بہ پيدا ٿيندو. ان شآءَالله عَزَّوَجَلَّ

www.dawateislami.net

﴿مجلس مدني مذاڪره﴾

6 رجب المرجب سن 1429ھ بمطابق 10 جولاءِ 2008ع

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

پاڻي جي باري ۾ اهم معلومات

(۽ ٻيا دلچسپ سوال ۽ جواب)

شيطان ڪيڏي بہ سستي ڏياري اوهان هي رسالو مڪمل پڙهي وٺو ان شآءَ الله عَزَّوَجَلَّ معلومات جو انمول خزانو هٿ ايندو.

درود شريف جي فضيلت

حضرتِ سيّدُنا ابي بِن ڪعب رضی اللہ تعالیٰ عنه کان مروي آهي تہ مون بارگاهِ رسالت صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم ۾ عرض ڪيو: يا رسول الله عَزَّوَجَلَّ و صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم ، مان توهان تي **ڪثرت سان درود شريف موڪليندو آهيان**، تہ (هاڻي) مان توهان صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم تي دُرُود شريف موڪلڻ لاءِ ڪيترو وقت مقرر ڪريان؟ پاڻ صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم جن ارشاد فرمايو: جيترو توهان چاهيو، مون عرض ڪيو: **چوٿائي** (يعني چوٿون حصو) . پاڻ سڳورن صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم جن ارشاد فرمايو: جيترو چاهيو جيڪڏهن توهان ان کان (بہ) وڌيڪ (وقت مقرر) ڪريو تہ اهو توهان جي لاءِ بهتر آهي. مون عرض ڪيو:

www.dawateislami.net

نصف. (يعني اڌ) پاڻ ڪريم صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم جن ارشاد فرمايو: جيترو چاهيو جيڪڏهن توهان ان کان به وڌيڪ ڪريو ته اهو توهان جي لاءِ بهتر آهي. مون عرض ڪيو: **ٻه ٽهائي.** (يعني ٽي حصا) پاڻ صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم جن ارشاد فرمايو: جيترو چاهيو جيڪڏهن توهان ان کان به وڌيڪ ڪريو ته اهو توهان جي لاءِ بهتر آهي. مون عرض ڪيو: **يا رسول الله** عَزَّوَجَلَّ و صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم**! مان** (ٻين وِرد وظيفن ۾ گذرڻ وارو) **پنهنجو سڄو وقت اوهان** صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم **تي درود شريف موڪلڻ جي لاءِ مقرر ڪريان ٿو** ته پاڻ ڪريم صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم جن ارشاد فرمايو: **اِذًا تُكْفَى هَمَّكَ وَ يُغْفَرُلَكَ ذَنْبُكَ** يعني پوءِ ته (اهو) توهان جي فڪرن کي دور ڪرڻ جي لاءِ ڪافي ۽ توهان جي گناهن جي لاءِ ڪفّارو ٿي ويندو.

(سنن ترمذي ج 4 ص 207 حديث 2465 دار الفكر بيروت)

دُکھوں نے تم کو جو گھیرا ہے تو دُرُود پڑھو
جو حاضِری کی تمنّا ہے تو دُرُود پڑھو

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

www.dawateislami.net

کليل رکيل بالٽي جي پاڻيءَ سان وضو ۽ غسل ڪرڻ ڪيئن آهي؟

سوال: جيڪڏهن ڪيترن ئي ڏينهن کان پاڻيءَ جي بالٽي کليل رکيل آهي تہ ڇا ان سان **وضو ۽ غسل** ڪرڻ صحيح آهي؟

جواب: جي ها! پاڻي پِيو رهڻ سان ناپاڪ ناهي ٿيندو ۽ نہ ئي رڳو شڪ سان ڪا شيءِ ناپاڪ ٿيندي آهي. **فقهاءِ ڪرام** رحمهم الله السلام فرمائن ٿا: "ننڍو ٻار جنهن ۾ **نجاست** ڪِرڻ جو انديشو هجي پر يقين نہ هجي ۽ ان جي باري ۾ (اهو) معلوم ڪرڻ (تہ متان اهو ناپاڪ هجي!) ان تي لازم ناهي تنهنڪري ان مان وُضو ڪرڻ ترڪ نہ ڪيو وڃي جيستائين ان ۾ نَجاست پئجي وڃڻ جو يقين نہ ٿي وڃي." **(الفتاويٰ الهنديه ج 1 ص 25 ڪوئٽه)**

www.dawateislami.net

مستعمل پاڻيءَ جي وضاحت

سوال: مُستَعمَل پاڻي ڇا کي چئبو آهي؟

جواب: منهنجا آقاءِ نعمت ، اعليٰ حضرت، امامِ اهلسنّت مجددِ دين و ملت مولانا شاهہ امام احمد رضا خان عليه

فرمانِ مصطفيٰ صلى الله تعالىٰ عليه واله وسلم : جنهن مون تي ڏهه ڀيرا صبح ۽ ڏهه ڀيرا شام درود شريف پڙهيو ته ان کي قيامت جي ڏينهن منهنجي شفاعت ملندي.

رحمة الرحمٰن **مُستَعمَل** (يعني استعمال ٿيل) پاڻيءَ جي وضاحت ڪندي ارشاد فرمائن ٿا: "**مُستَعمَل** اهو قليل[1] پاڻي جنهن يا ته نَجاستِ حڪمي کي دور ڪري ڪنهن واجب کي ادا ڪيو هجي يعني انسان جي جسم جي ڪنهن اهڙي حصي کي لڳو هجي جنهن کي وُضو يا غُسل جي ذريعي سان پاڪ ڪرڻ **بالفعل** لازم هجي يا ظاهري بدن تي ان پاڻيءَ کي استعمال ڪرڻ ثواب جو ڪم هجي ۽ استعمال ڪرڻ واري پڻ پنهنجي بدن تي ثواب جي نيّت سان استعمال ڪيو هجي[2] ۽ ائين ڪنهن عضوي کي نَجاست حڪمي کان پاڪ ڪرڻ يا ثواب جي نيّت سان ڪنهن عضوي تي استعمال ٿيڻ کان پوءِ جسم کان جدا ٿيل پاڻيءَ کي **مُستَعمَل** چئبو آهي. جيتوڻيڪ اڃان تائين ڪنهن جڳهه تي نه بيٺو هجي بلڪ وهڪري ۾ هجي. (فتاويٰ رضويه مخرجه ج 2 ص 43)

www.dawateislami.net

---

[1] قليل يعني ٿوري پاڻيءَ مان مُراد اهو پاڻي آهي جيڪو ده در ده يعني سؤ هٿ يا پنجويهه وال يا ٻه سؤ پنجويهه فٽ کان گهٽ هجي. (فتاويٰ مصطفويه ص 139)

[2] مثال طور ڪنهن جو وُضو ٿيل آهي ان جي مٿان ثواب جي نيّت سان ٻيو وُضو ڪرڻ سان به پاڻي **مُستَعمَل** ٿي ويندو آهي.

فرمانِ مصطفيٰ صلى الله تعالىٰ عليه واٰله وسلم : مون تي درود شريف جي ڪثرت ڪريو بيشڪ هي توهان جي لاءِ طهارت (يعني پاڪائي) آهي.

”مدينہ“ جي پنج اکرن جي نسبت سان پاڻيءَ جي مستعمل ٿيڻ جون پنج صورتون

سوال: پاڻي ڪڏهن مُسۡتَعۡمَل ٿيندو آهي؟

جواب: **ان جون ڪيتريون ئي صورتون آهن**:

﴿1﴾ جيڪڏهن بي وُضو شخص جو هٿ يا آڱر يا پَورو (يعني آڱر جو ٽِيون حصو) يا نَنهن يا بدن جو ڪو حصو جيڪو وُضو ۾ ڌوتو ويندو آهي، جاڻي واڻي يا اڻ ڄاڻائيءَ ۾، **ده در ده** کان گهٽ پاڻيءَ ۾ بغير ڌوئڻ جي پئجي وڃي تہ اهو پاڻي **وضو** ۽ **غسل** جي لائق نہ رهيو.

(بهارِ شريعت حصو 2 ص 55 مڪتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)

﴿2﴾ **جنهن** شخص تي **وهنجڻ فرض** آهي ان جي جسم جو ڪوبہ اڻ ڌوتل حصو پاڻيءَ ۾ پئجي وڃي تہ اهو پاڻي **وضو** ۽ **غسل** جي ڪم جو نہ رهيو. جيڪڏهن ڌوتل هٿ يا بدن جو ڪو (ڌوتل) حصو پئجي وڃي تہ ڪو حرج ناهي. (ايضًا)

﴿3﴾ جيڪڏهن هٿ ڌوتل آهي پر پوءِ ڌوئڻ جي نيّت سان وِڌائين ۽ اهو ڌوئڻ ثواب جو ڪم هجي جيئن ڪاڌي

www.dawateislami.net

ڪائڻ جي لاءِ يا **وضو** جي لاءِ تہ اهو پاڻي **مُسۡتَعۡمَل** ٿي ويو يعني وُضو جي ڪم جو نہ رهيو ۽ اهو پاڻي **پيئڻ** بہ **مڪروهہ** (تنزيهي) **آهي**. (ايضًا)

﴿4﴾ **ٻڪ** ۾ پاڻي کڻڻ کان پوءِ **حدث** ٿيو (يعني ريح وغيره خارج ٿي) اهو ٻُڪ وارو پاڻي بيڪار ٿي ويو (وُضو ۽ غُسل ۾) ڪنهن عُضوي کي ڌوئڻ ۾ ڪم نہ ٿو اچي سگهي.

(بهارِ شريعت حصو 2 ص 32 مكتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)

﴿5﴾ مُسۡتَعۡمَل پاڻي جيڪڏهن سني پاڻيءَ ۾ ملي وڃي مثال طور وُضو يا غسل ڪرڻ وقت قطرا ڪونئري يا دلي ۾ ڪِرن، تہ جيڪڏهن سنو پاڻي گهڻو آهي تہ اهو **وضو** ۽ **غسل** جي ڪم جو آهي نہ تہ سڀ بيڪار ٿي ويندو. (ايضًا ص 56)

www.dawateislami.net

وضو يا غسل جي دؤران ريح خارج ٿي وڃي تہ ڇا ڪجي؟

سوال: جيڪڏهن **وضو** يا **غسل** جي دؤران **ريح خارج** ٿي وئي تہ ڇا سيئي عضوا نئين سري سان ڌوئڻا پوندا؟

جواب: جيڪڏهن ڪو وُضو ڪري رهيو هجي ۽ **ريح**

خارج ٿي وڃي تہ اڳ ۾ ڌوتل وُضوءَ وارا عُضوا اڻ ڌوتل ٿي ويا تنهنڪري نئين سري سان **وضو** ڪري.

صَدرُ الشَّرِيعَه ، **بَدرُالطَّرِيقَه** حضرتِ علامہ مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي عليه رحمة الله القوي فرمائن ٿا: "**وضو جي وچ ۾** جيڪڏهن ريح خارج ٿئي يا ڪا اهڙي ڳالهہ هجي جنهن سان وُضو ٽُٽي ويندو آهي تہ نئين سري سان ٻيهر **وضو** ڪري اهي پهريان ڌوتل عضوا اڻ ڌوتل ٿي ويا.

(بهارِ شريعت حصو 2 ص 32 مڪتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)

www.dawateislami.net

شرعي معذور جي باري ۾ حڪم

شرعي معذور ان حڪم کان مُستثنيٰ (يعني الڳ) آهي يعني وُضو جي دؤران ريح جي مريض جي ريح خارج ٿي وئي يا (پيشاب جي) قطري جي مريض کي قطرو اچي ويو تہ ان جا عضوا اڻ ڌوتل نہ ٿيندا بلڪ صرف انهن عضون کي ڌوئڻو پوندو جيڪي باقي رهجي ويا هئا. **علامہ** ابنِ عابدين شامي قدس سره السامي فرمائن ٿا: **طهارت** جي دؤران **ناقِضِ وضو** (يعني وُضو ٽوڙيندڙ عمل) نہ ڏٺو وڃي جڏهن تہ اهو شخص **معذور** نہ هجي. (يعني وُضو ڪرڻ وقت، وُضو ٽوڙڻ واري شيءِ جي نہ ڏسڻ جو حڪم ان شخص جي باري ۾

آهي جنهن کي شرعي عذر جيئن ريح يا قطري اچڻ جو مرض وغيره نہ هجي) (ردالمحتار ج 1 ص 203 دارالمعرفه بيروت)

ها غسل جي دؤران جيڪڏهن ريح خارج ٿي تہ صرف وُضوءَ وارا عضوا اڻ ڌوتل ٿيندا باقي جيڪو بدن ڌوپجي چُڪو آهي اهو اڻ ڌوتل نہ ٿيندو.

مستعمل پاڻي کي وضو يا غسل جي قابل بڻائڻ جو طريقو

سوال: مُستَعمَل پاڻيءَ کي **وضو** ۽ **غسل** جي قابل بڻائڻ جو طريقو بہ بيان فرمايو.

www.dawateislami.net

جواب: ان جو **هڪ طريقو** اهو آهي تہ مُستَعمَل پاڻيءَ ۾ مطلق پاڻي (يعني سنو پاڻي) ان کان وڌيڪ مقدار ۾ ملايو تہ سمورو پاڻي صحيح ٿي ويندو.

ٻيو طريقو هي آهي تہ پاڻي هڪ پاسي کان اهڙيءَ طرح داخل ڪيو وڃي جو ٻئي پاسي کان وهي وڃي تہ پاڻي وهي وڃڻ سان سڄو پاڻي ڪم جو ٿي ويندو.

صَدرُ الشَّرِيعَه ، بَدرُالطَّرِيقَه حضرتِ علامہ مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي عليه رحمة الله القوي فرمائن ٿا: پاڻيءَ ۾ هٿ پئجي ويو يا ڪهڙي بہ نموني مُستَعمَل

ٿي ويو ۽ جيڪڏهن چاهيو ٿا ته اهو پاڻي ڪم جو ٿي وڃي ته سنو پاڻي ان ڪان وڌيڪ ان ۾ ملايو، ۽ پڻ ان جو طريقو به اهو آهي ته ان مان هڪ طرف ڪان پاڻي وجهو ۽ ٻئي طرف ڪان وهايو، ته سڄو (پاڻي) ڪم جو ٿي ويندو.

(بهارِ شريعت حصو 2 ص 56 مڪتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)

مستعمل پاڻيءَ سان نجاست ختم ڪرڻ ڪيئن آهي؟

www.dawateislami.net

سوال: ڇا مُستَعمَل پاڻيءَ سان نَجاست ختم ڪري سگهون ٿا؟

جواب: مُستَعمَل پاڻي ناپاڪ ناهي ، ان سان **نَجاستِ حقيقيه**[1] ختم ڪري سگهو ٿا، ڪپڙا ۽ ٿانوَ وغيره به ڌوئي سگهو ٿا، اهڙي طرح ان سان بدن تي لڳل نجاست

---

[1] **نجاستِ حقيقيه** : اهڙي گندگي يا غلاظت ڪي چئبو آهي جنهن ڪي شرعًا گندو يا قابلِ نفرت سمجهيو ويندو هجي جيئن رت، پيشاب وغيره پوءِ انهن مان جنهن جو حڪم سخت هجي، ان ڪي "**نجاستِ غليظه**" چئبو آهي جيئن انسان ۽ حرام جانورن جو پيشاب ۽ پاخانو ۽ جنهن جو حڪم هلڪو هجي، ان ڪي "**نجاستِ خفيفه**" چئبو آهي جيئن حلال جانورن (ٻڪري، ڳئون وغيره) جو پيشاب ۽ اڏندڙ حرام پکين (سِرڻ، ڪانوَ وغيره) جي وِٺ وغيره .

فرمانِ مصطفيٰ صلى الله تعالىٰ عليه واله وسلم : ان شخص جو نڪ مٽيءَ ۾ ملي وڃي جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿئي ۽ اهو مون تي درود شريف نہ پڙهي .

بہ دور ڪري سگهو ٿا . باقي **نَجاستِ حڪميہ**[1] ختم نہ ٿا ڪري سگهو يعني ان سان وُضو ۽ غُسل نہ ٿا ڪري سگهو. **فقهاءِ ڪرام** رحمهم الله السلام فرمائن ٿا : "مُستَعمَل پاڻيءَ سان **وضو** ڪرڻ جائز ناهي باقي **صحيح قول** جي مطابق نَجاستِ حقيقيہ ختم ڪري سگهو ٿا جو **مطلق پاڻي** پنهنجو پاڻ پاڪ ۽ نَجاستِ حڪميہ کي پاڪ ڪرڻ وارو آهي جڏهن تہ مُقَيَّد پاڻي (جيئن مُستَعمَل پاڻي) پاڪ تہ آهي پر پاڪ ڪرڻ وارو نہ آهي."

(تبيين الحقائق ج 1 ص 75 دارالكتب العلميه بيروت)

www.dawateislami.net

ڇا مستعمل پاڻي پي بہ سگهون ٿا؟

سوال: ڇا مُستَعمَل پاڻي پي بہ سگهون ٿا؟

جواب: **فقهاءِ ڪرام** رحمهم الله السلام ان جو پيئڻ ۽ ان سان اٽو ڳوهڻ مڪروهہ لکيو آهي. فتاويٰ شامي ۾ آهي:

---

[1] **نجاستِ حڪميہ** : حدث جي موجود هجڻ جي ڪري انسان جي ڪجهہ عضون يا سڄي بدن ۾ جيڪو ناپاڪي جو اثر ٿي ويندو آهي ان کي **"نجاستِ حڪميہ"** چئبو آهي، اها ناپاڪائي صرف مطلق (يعني صاف) پاڻيءَ سان دور ٿي سگهي ٿي. پوءِ جيڪا ناپاڪي وُضو ڪرڻ سان دور ٿي وڃي ان کي **"حدثِ اصغر"** (جيئن ريح، پيشاب وغيره خارج ٿيڻ جي صورت ۾) ۽ جيڪا غسل ڪرڻ سان دور ٿئي ان کي **"حدثِ اڪبر"** چئبو آهي . (جيئن احتلام، جماع، حيض ۽ نفاس وغيره جي صورت ۾)

فرمانِ مصطفيٰ صلى الله تعالیٰ عليه واله وسلم : جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿئي ۽ اهو مون تي درود شريف نہ پڙهي تہ ماڻهن مان اهو ڪنجوس ترين شخص آهي .

“مُسۡتَعۡمَل پاڻي پيئڻ ۽ ان سان اٽو ڳوهڻ قولِ صحيح جي مطابق مڪروه آهي.”

(الدرالمختار مع رد المحتار ج 1 ص 271 دار المعرفه بيروت)

هتي مڪروه مان مُراد مڪروهِ تنزيهي آهي.

مڇون نہ ڏيون رکو!

ان مان انهن ماڻهن کي سبق حاصل ڪرڻ گهرجي جيڪي وڏيون وڏيون مُڇون رکڻ جا شوقين هوندا آهن، جو جيڪڏهن اهي مُڇون پاڻيءَ ۾ پئجي وڃن تہ ان پاڻيءَ کي **مُسۡتَعۡمَل** ڪري ڇڏينديون آهن جنهن جو پيئڻ مڪروه آهي، ها وات ڌوتل هجي يا وُضو ٿيل هجي تہ پوءِ حرج ناهي. **منهنجا آقا** اعليٰ حضرت، امامِ اهلسنّت، مجددِ دين و ملت مولانا شاه امام احمد رضا خان عليه رحمة الرحمٰن کان ڇَپن جا وار وڌيل شخص جي **اوبر** جي باري ۾ سوال ڪيو ويو تہ ارشاد فرمايائون: “جيڪڏهن ان کي وُضو نہ هيو ان حالت ۾ ان پاڻي پيتو ۽ ڇَپن جا وار پاڻيءَ ۾ پيا تہ پاڻي **مُسۡتَعۡمَل** ٿي ويو ۽ **مُسۡتَعۡمَل** پاڻيءَ جو پيئڻ اسان جي امامِ اعظم (ابو حنيفہ) رضي الله تعالیٰ عنه جي اصل مذهب ۾ حرام آهي، انهن جي نزديڪ اهو پاڻي ناپاڪ

www.dawateislami.net

ٿي ويو، پاڻ ان جيڪو پيتو، ناپاڪ پيتو ۽ پوءِ جيڪو پيئندو اهو ناپاڪ پيئندو ۽ مذهبِ مفتيٰ به (يعني جنهن مسئلي تي فتويٰ ڏني وئي آهي) تي **مُسْتَعْمَل پاڻيءَ** جو پيئڻ مڪروه آهي.ان جيڪو پيتو مڪروه پيتو۽ پوءِ جيڪو بچيل پيئندو مڪروه پيئندو. ها جيڪڏهن ان ڪي وُضو هيو يا وات ڌوتل هيس ته شرعي طور ڪو حرج ناهي جيتوڻيڪ ان جي مُڇن جو بُڙيل پاڻي پيئڻ سان دل ۾ ڪراهت پيدا ٿيندي.” (فتاويٰ رضويه ج 22 ص 606 مرڪز الاوليا لاهور)

مڇون ڪيتريون هجڻ گهرجن؟

تنهنڪري ذڪر ڪيل صورت ۾ **بچڻ جو طريقو** اهو آهي ته مُڇن کي ڪٽيو وڃي جو ڀِرن جي مثل ٿي وڃن ۽ مٿئين چَپَ جي وڏيل حصي کان هيٺ نه لَڙڪن. جيئن ته فتاويٰ عالمگيري ۾ آهي:“مُڇون ننديون رکڻ سنّت آهي ايتريون نندون ڪري جو ڀِرن وانگر ٿي وڃن (يعني ايتريون نندون هجن جو مٿئين چَپَ جي وڏيل حصي کان هيٺ نه لڙڪن) مُڇن جي بنهي پاسن جا وار وڏا هجن ته حرج ناهي ڪجهه سلف (يعني بزرگن) جون مُڇون ان قسم جون هيون. (الفتاويٰ الهنديه ج 5 ص 358 ڪوئٽه)

www.dawateislami.net

فرمانِ مصطفيٰ صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم : جنهن مون تي درود شريف پڙهڻ وساري ڇڏيو اهو جنّت جو رستو ڀُلجي ويو.

فتاويٰ رضويہ ۾ آهي:”مُچن جي باري ۾ حڪم اهو آهي تہ مُڇون نٽيون ڪريو ايترو جو نہ هجڻ جي قريب هجن باقي ڪوڙائڻ نہ گهرجن، ان ۾ عالمن ڪي اختلاف آهي. (فتاويٰ رضويه ج 22 ص 606 مرڪز الاوليا لاهور)

وضو وارن عضون مان پاڻيءَ جا ڦڙا مسجد ۾ نہ ٽارِيو

سوال: اوهان ڪي ڏٺو ويو آهي تہ وُضو ڪرڻ ڪان پوءِ چهري ۽ ٻانهن کي هٿ سان ئي اگهي ڇڏيندا آهيو ۽ پڻ مسجد ۾ داخل ٿيڻ کان اڳ ۾ پيرن کي بہ پنهنجي چادر سان خشڪ ڪندا آهيو، ان جي باري ۾ وضاحت فرمايو.

جواب: وُضو ڪرڻ ڪان پوءِ چهري ۽ ٻانهن کي ٽوال يا ڪپڙي وغيره سان صاف ڪرڻ بدران ڪڏهن ڪڏهن هٿن سان ئي صاف ڪري وٺندو آهيان تہ جيئن ڦڙا ٽِمڻ بند ٿين پر آلاڻ باقي رهي چوتہ وُضو وارن عضون جي آلاڻ قيامت جي ڏينهن نيڪين جي پَلڙي ۾ رکي ويندي. **فقهاءِ ڪرام** رحمهم الله السلام وُضو جي قطرن کي مسجد جي فرش تي ڪيرائڻ **مڪروهِ تحريمي** لکيو آهي. پيرن

www.dawateislami.net

ڪي چادر سان صاف ڪري ان لاءِ مسجد ۾ ويندو آهيان ته جيئن پاڻيءَ جي آلاڻ سان **مسجد** جو فرش يا نُڪون خراب نه ٿين. **صَدْرُ الشَّرِيْعَه ، بَدْرُالطَّرِيْقَه** حضرتِ علامه مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي عليه رحمة الله الغني فرمائن ٿا:"هر عضوو ڌوئڻ کان پوءِ ان تي هٿ گهمائي ڦُڙا ٽِمائي ڇڏيو ته جيئن بدن يا ڪپڙن تي نه ڪِرن خاص طور تي جڏهن مسجد ۾ وڃڻو هجي ته **مسجد جي فرش** تي وُضو واري پاڻيءَ جا قطرا ڪيرائڻ **مڪروهه تحريمي** آهي." (بهارِ شريعت حصه 2 ص 20 مڪتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)

www.dawateislami.net

۽ پڻ فرمائن ٿا: **وضو وارا عضوا** بنا ضرورت جي نه اگهو ۽ اگهو ته بنا ضرورت جي بلڪل خُشڪ نه ڪريو، ٿوري آلاڻ باقي رهڻ ڏيو جو قيامت جي ڏينهن **نيڪين جي پلڙي** ۾ رکي ويندي." (ايضًا ص 22)

هڪ توجهه جي ڳالهه!

ان مان انهن ماڻهن کي درس حاصل ڪرڻ گهرجي جيڪي نماز جي لاءِ تياري ڪرڻ ۾ سُستي ڪندا آهن ۽ جڏهن جماعت قائم ٿيڻ جو وقت ٿيندو آهي ته ڊُڪي وڃي، جلدي جلدي وُضو ڪندا آهن ۽ **مسجد ۾ وضو جا**

قطرا ٽِمائيندا آهن ۽ پَڇندي اچي صف ۾ شامل ٿي ويندا آهن پر اها ڳالهہ ذهن ۾ رهي تہ هتي صرف مسجد ۾ وُضو جا قطرا ٽِمائڻ جو ئي مسئلو ناهي، ان جي ابتدا نماز ۾ سُستي ڪرڻ سان ٿيندي آهي جو اذان ٿي وڃڻ کان پوءِ بغير ضرورت جي ويٺي ويٺي وقت برباد ڪندا رهندا آهن پوءِ نماز جو وقت ٿيڻ تي پَڇي وڃي جلدي جلدي وُضو ڪندا آهن اهڙي صورت ۾ وُضو وارا سُڪل عُضوا جن حصن جو ڌوئڻ فرض آهي، وار برابر حصو بہ سُڪل رهجي ويو تہ وُضو نہ ٿيندو ۽ جڏهن وُضو نہ ٿيندو تہ نماز بہ نہ ٿيندي. وري جماعت ۾ شامل ٿيڻ جي لاءِ مسجد ۾ اهڙي نموني پَڇندا آهن جو پيرن جي ڌمڪ جو آواز پيدا ٿيندو آهي حالانڪ حديث شريف ۾ ان نموني پَڇڻ کان منع ڪيو ويو آهي. ڪڏهن ڪڏهن پهرين رڪعت کان محروم ٿي ويندا آهن، **تڪبيرِ اوليٰ** جي فضيلت تہ وڃائي چُڪا ۽ سُستيءَ جي ڪري بهرحال ڪجهہ رڪعتون بہ نڪري وينديون آهن بلڪ ڪيترائي ڀيرا تہ **معاذالله** عَزَّوَجَلَّ جماعت جي سعادت کان محروم بہ ٿي ويندا آهن. **ڪاش**! اسان سڀني کي اذان ٻُڌي، گفتگو

www.dawateislami.net

۾ ڪم ڪار ڇڏي ان جو جواب ڏيڻ، اطمينان سان وُضو ڪري مسجد ۾ وڃڻ، ممڪن صورت ۾ **تحية الوضو** پڙهڻ، **سنّتِ قبليه** (فرض کان پهريان واريون سنّتون) ادا ڪرڻ ۽ پهرين صف ۾ تڪبيرِ اوليٰ سان باجماعت نمازون ادا ڪرڻ جو جذبو نصيب ٿي وڃي. ان جذبي کي بيدار ڪرڻ جي لاءِ **دعوتِ اسلامي** جي راهِ خُدا عَزَّوَجَلَّ ۾ سفر ڪرڻ وارن سنّتن جي تربيت جي **مدني قافلن** ۾ عاشقانِ رسول سان گڏ سنّتن ڀريو سفر ڪرڻ ۽ روزانو **فڪرِ مدينہ** جي ذريعي **مدني انعامات** جو رسالو ڀري هر مدني مهيني جي شروع وارن ڏهن ڏينهن جي اندر اندر پنهنجي علائقي جي ذميدار وٽ جمع ڪرائڻ جو معمول بڻايو. ان شآءَالله عَزَّوَجَلَّ خوب خوب نيڪ عمل ڪري پنهنجي آخرت سنوارڻ جو جذبو نصيب ٿيندو.

www.dawateislami.net

ڪمند جي رس يا ٽير سان وضو نہ ٿيندو

سوال: ڇا ڪمند جي رس (Juice) **يا ٽير** سان وُضو ٿي ويندو؟

جواب: نہ ٿيندو.

صَدرُ الشَّرِيعَه ، بَدرُالطَّرِيقَه حضرتِ علامہ مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي عليه رحمة الله القوي فرمائن ٿا : “**ڪنهن** وڻ يا ميوي جي نِپوڙيل پاڻيءَ سان وُضو جائز ناهي جيئن ڪيلي جو پاڻي يا انگور يا ڏاڙهون يا هنداڻي (چانهين) جو پاڻي يا **ڪمند جو پاڻي** (يعني رس) .”

(بهارِ شريعت حصو 2 ص 56 مڪتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)

اهڙيءَ طرح **کير** سان بہ وُضو ڪرڻ جائز ناهي. ها جيڪڏهن ان ۾ ايترو پاڻي ملي ويو جو **کير** تي غالب اچي ويو تہ هاڻي ان سان **وضو** ڪري سگهو ٿا. جيئن تہ **بهارِ شريعت** ۾ آهي: جيڪڏهن (پاڻي ۾) ايترو **کير** ملي ويو جو کير جو رنگ غالب نہ ٿيو تہ **وضو** جائز آهي نہ تہ نہ. **غالب مغلوب جي سڃاڻپ** اها آهي تہ جيستائين اهو چئو تہ “پاڻي” آهي جنهن ۾ ڪجهہ **کير** ملي ويو تہ وُضو جائز آهي ۽ جڏهن ان کي “لَسي” چئو تہ **وضو** جائز ناهي.

(ايضًا ص 51)

ننڍي ٻار جو پيشاب ناپاڪ آهي

سوال: ننڍي ٻار جو **پيشاب** پاڪ آهي يا ناپاڪ؟

جواب: پهلي ٻار يا ٻارڙيءَ جي عمر هڪ ڏينهن يا هڪ

www.dawateislami.net

ڪلاڪ هجي بلڪ پيدا ٿيندي ئي **پيشاب** ڪري تہ **ناپاڪ** آهي.

صَدرُ الشَّرِيعَه، بَدرُالطَّرِيقَه حضرتِ علامہ مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي عليه رحمة الله القوي فرمائن ٿا: "**کير** پيئندڙ ڇوڪري يا ڇوڪريءَ جو پيشاب **نجاستِ غليظہ** آهي، هي ڳالهہ جو عوام ۾ **مشهور** آهي تہ کير پياڪ ٻارن جو **پيشاب پاڪ** آهي، بلڪل **غلط** آهي. (ايضًا ص 112)

کهڙو پاٽي نابالغ جي ملڪيت هوندو آهي؟

www.dawateislami.net

سوال: نابالغ کهڙو پاٽي پرڻ ڪان پوءِ ان جو مالڪ ٿي ويندو آهي؟

جواب: ان مسئلي جون ڪيتريون ئي صورتون آهن جيڪي منهنجي آقا اعليٰ حضرت، امامِ اهلسنّت، مجددِ دين و ملت مولانا شاهہ امام احمد رضا خان عليه رحمة الرحمٰن فتاويٰ رضويہ مخرجہ جلد 2 جي رسالي "**عطاءُ النبي** (صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم)" ۾ تفصيل سان ذڪر فرمايون آهن انهن مان هڪ صورت اها آهي تہ اهو پاٽي جيڪو ڪنهن جي مِلڪ نہ هجي ۽ سيني جي لاءِ مُباح هجي يعني سيني

ڪي ڀرڻ جي اجازت هجي ته نابالغ اهڙو پاڻي ڀرڻ سان ان جو مالڪ ٿي ويندو. مثال طور مسجد جو پاڻي جيڪو في نفسه وقف نه هجي جيئن مسجد ۾ سرڪاري نلڪي جي ذريعي اچڻ وارو پاڻي، زمين جو پاڻي ۽ پڻ سرڪاري نلڪو، سرڪاري شاخ يا تلاءُ، درياءُ ڍنڍ، برساتي پاڻي غير مملوڪ (جيڪو ڪنهن جي ملڪيت نه هجي) آهي يعني اهو پاڻي سڀني جي لاءِ مُباح (يعني جائز) آهي، ڪنهن بئي جي ملڪيت ناهي. تنهنڪري جيڪو اڳ ۾ ان پاڻيءَ کي ڀري وٺي يا قبضي ۾ ڪري ته اهو پاڻي ان جي مِلڪ ٿي ويندو.

(ماخوذ از فتاويٰ رضويه مخرجه ج 2 ص 494، 495 مرڪز الاولياء لاهور)

www.dawateislami.net

نابالغ ڪهڙي پاڻيءَ جو مالڪ ناهي ٿيندو؟

سوال: نابالغ ڪهڙي پاڻيءَ جي ڀرڻ کان پوءِ به (ان پاڻيءَ جو) مالڪ ناهي ٿيندو؟

جواب: ان جون به ڪيتريون ئي صورتون آهن انهن مان عام طور تي جيڪا صورت ڏٺي ويندي آهي اها هي آهي ته اهڙو **پاڻي** جيڪو ڪنهن جي مِلڪيت ٿيو، جيتوڻيڪ ماڻهن جي لاءِ ان جو استعمال جائز به ڪري ڇڏي، تڏهن

ٻہ ڪو ٻيو توڙي بالغ هجي يا نابالغ، ان پاڻيءَ جو مالڪ نہ ٿو ٿي سگهي ۽ نہ مالڪ جي اجازت کان سواءِ ڪٿي ڪڍي وڃي سگهي ٿو. مثال طور ميزبان مهمانن جي لاءِ جڳ يا واٽرڪولر ڀرائي رکيو يا ڪنهن سبيل يا سقايہ (يعني حوض) جو پاڻي پاڻ ڀرايو يا پنهنجي مال مان ڀَرايو اهڙي پاڻيءَ کي ماڻهن جي لاءِ **مباح مملوڪ**[1] چئبو آهي جو ان جو پيئڻ جائز آهي پر مالڪ جي اجازت کانسواءِ ڪڍي وڃڻ جائز ناهي ۽ پڻ ان پاڻيءَ کي بالغ ڀري يا نابالغ، حڪم ۾ ڪجهہ فرق نہ پوندو ڇوتہ پاڻي ڀرڻ وارو ان جو مالڪ ئي ناهي ٿيندو.

(ماخوذ از فتاويٰ رضويه مخرجہ ج 2 ص 495، 530)

www.dawateislami.net

نابالغ کان پاڻي ڀرائڻ ڪيئن آهي؟

سوال: **نابالغ** کان پاڻي ڀَرائڻ ڪيئن آهي ڇا استاد ان کان پاڻي ڀَرائي سگهي ٿو؟

جواب: والدين يا جنهن سيٺ جو هو نوڪر آهي، کان

---

[1] جيڪا شيءِ ڪنهن جي مِلڪ هجي ۽ ٻين کي ان جي استعمال جي اجازت هجي.

سواءِ ٻئي ڪنهن کي نابالغ کان پاڻي ڀرائڻ جائز ناهي ۽ نابالغ جو ڀريل پاڻي جيڪو شرعي طور تي ان جي مِلڪ ٿي وڃي ڪنهن ٻئي جي لاءِ ان کي استعمال ۾ آڻڻ جائز ناهي. (سيٺ بہ صرف اجاري جي وقت ۾ ئي ڀَرائي سگهي ٿو) استاد جي لاءِ بہ اهو ئي حڪم آهي تہ نابالغ شاگرد کان پاڻي نہ ٿو ڀَرائي سگهي ۽ پڻ ان جي ڀريل پاڻيءَ کي استعمال ۾ نہ ٿو آڻي سگهي. **صَدرُ الشَّرِيعَه، بَدرُالطَّرِيقَه** حضرت علامہ مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي عليه رحمة الله القوي فرمائن ٿا: “ **نابالغ** جو ڀريل پاڻي جيڪو شرعي طور ان جي مِلڪ ٿي وڃي، ان کي پيئڻ يا وُضو يا غسل يا ڪنهن ڪم ۾ آڻڻ، ان جي ماءُ پيءُ يا جنهن جو هو نوڪر آهي انهن کان سواءِ ڪنهن جي لاءِ جائز ناهي، جيتوڻيڪ اهو (نابالغ) اجازت بہ ڏئي، جيڪڏهن وُضو ڪيائين تہ وُضو تہ ٿي ويندو پر **گناهگار** ٿيندو، هن ڳالهہ مان مُعلمين (يعني استادن) کي سبق حاصل ڪرڻ گهرجي جو اڪثر اهي **نابالغ** ٻارن کان پاڻي ڀَرائي پنهنجي ڪم ۾ آڻيندا آهن.

(بهارِ شريعت حصو 2 ص 56 مڪتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)

www.dawateislami.net

نابالغ خوشيءَ سان پاڻي ڀري ڏئي تہ وٺڻ ڪيئن آهي؟

سوال: **نابالغ** جيڪڏهن پنهنجي خوشيءَ سان پاڻي ڀري ڪنهن کي وُضوءَ لاءِ ڏئي تہ وٺي سگهي ٿو يا نہ؟

جواب: **نابالغ** جو ڀريل پاڻي جيڪو شرعي طور تي ان جي مِلڪ ٿي وڃي تہ نابالغ پنهنجي مِلڪ ڪي هبہ نہ ٿو ڪري سگهي (يعني تحفو نہ ٿو ڏئي سگهي) ايتري تائين جو جيڪڏهن پنهنجي خوشيءَ سان ڪنهن کي ڏئي تڏهن بہ اهو نہ ٿو وٺي سگهي. ها والدين يا جنهن جو هو نوڪر آهي ان کان پاڻي ڀَرائي سگهن ٿا. **صَدْرُ الشَّرِيْعَه ، بَدْرُالطَّرِيْقَه** حضرت علامہ مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي عليه رحمة الله القوي فرمائن ٿا:" والدين کان سواءِ ڪنهن ٻئي کي ٻارن کان مفت ۾ پاڻي ڀَرائڻ جائز ناهي، نہ وُضو جي لاءِ نہ ٻئي ڪنهن ڪم جي لاءِ ڇوتہ کوهہ جو پاڻي جنهن ڀَريو ان جي مِلڪ ٿي ويندو آهي. تنهنڪري ٻار مالڪ ٿي ويو ۽ ٻار پنهنجي مِلڪ ڪي هِبہ نہ ٿو ڪري سگهي. تنهنڪري ٻئي کي **پنهنجي خوشيءَ سان** ڏئي تڏهن بہ

www.dawateislami.net

اهو نہ ٿو وٺي سگهي. ها جيڪڏهن ٻار ان جو نوڪر آهي ۽ نوڪريءَ جي وقت ۾ پاڻي ڀرايائين، ۽ پاڻي ڀرڻ وارا ڇوڪرا جيڪي پاڻي ڀرڻ لاءِ ماهوار رکيا ويندا آهن، انهن جو ڀريل پاڻي ان شخص جي مِلڪ ٿيندو جنهن جو نوڪر آهي.

(فتاويٰ امجديه ج 1 ص 10 مڪتبه رضويه، باب المدينه ڪراچي)

نابالغ جو تحفو

سوال: ڇا نابالغ ٻنهني ڪا شيءِ مثال طور ٽافي بسڪيٽ خوشيءَ سان ڪنهن اسلامي ڀاءُ کي تحفي ۾ ڏئي تہ قبول ڪرڻ جائز آهي؟

www.dawateislami.net

جواب: قبول ڪرڻ جائز ناهي.

شيطان جي وسوسي کان بچڻ جو سڀ کان آسان عمل

سوال: شيطان جي وسوسن کان بچڻ جو سڀ کان آسان عمل ڪهڙو آهي؟

جواب: وسوسن کان نجات حاصل ڪرڻ جو سڀ کان

فرمانِ مصطفيٰ صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم : مون تي درود شريف جي ڪثرت ڪريو بيشڪ هي توهان جي لاءِ طهارت (يعني پاڪائي) آهي.

آسان عمل اهو آهي تہ ان ڏانهن بلڪل توجهہ نہ ڪري ۽ الله قدوس عَزَّوَجَلَّ جي پناهہ گهرندي پنهنجي ڪم ۾ مشغول رهي جيئن الله عَزَّوَجَلَّ قرآن مجيد ۾ نُور جي پيڪر، سيني نبين جي سَروَر، ٻنهي جهانن جي تاجوَر، سلطانِ بحروبَر صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم کي ارشاد فرمايو:

وَقُلْ رَّبِّ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ هَمَزٰتِ الشَّيٰطِيْنِ ﴿۹۷﴾ وَاَعُوْذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَّحْضُرُوْنِ ﴿۹۸﴾

ترجمو ڪنزالايمان: ۽ تون عرض ڪر تہ اي منهنجا ربّ تنهنجي پناهہ ٿو گهران شيطانن جي وسوسن کان ۽ اي منهنجا رب تنهنجي پناهہ ٿو گهران جو اهي مون وٽ اچن.

www.dawateislami.net

شيطان لعين ۽ مردود انسان جو ازلي دشمن آهي جيڪو اول تہ انسان کي **نيڪ ڪم** ڪرڻ ئي ناهي ڏيندو پر جيڪڏهن ٻانهو الله عَزَّوَجَلَّ جي توفيق سان همٿ ڪري شروع ڪري تہ هو وسوسن ذريعي حملو ڪري ان کي الله رب العزت عَزَّوَجَلَّ ۽ رسولِ رَحمت عَزَّوَجَلَّ و صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم جي **اطاعت** کان روڪڻ جي ڀرپور ڪوشش ڪندو آهي. ٻانهو جيئن جيئن رب العزت عَزَّوَجَلَّ جي **اطاعت** ۾ اڳتي

فرمانِ مصطفيٰ صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم : مون تي درود شريف جي ڪثرت ڪريو بيشڪ هي توهان جي لاءِ طهارت (يعني پاڪائي) آهي.

وڏي ٿو، سنّتن تي عمل ڪري ٿو اوترو شيطان جي **مخالفت** ۽ **عداوت** بہ زور وٺندي ويندي، ۽ هو مختلف قسمن جا مڪر ۽ فريب وارا ڄار وِڇائيندو ويندو آهي. ايتري تائين جو ٻانهو ڪڏهن ڪڏهن جهالت جي سبب ان جي وسوسن جو شڪار ٿي نيڪي ۽ ڀلائي جي ڪمن کان رُڪجي ويندو آهي ۽ ائين شيطان پنهنجي **مقصد** ۾ ڪامياب ٿي ويندو آهي. اهڙن موقعن تي انهن وسوسن تي بلڪل توجهہ نہ ڏني وڃي ۽ نہ ئي انهن تي عمل ڪيو وڃي. منهنجا آقا اعليٰ حضرت، امامِ اهلسنّت مجددِ دين و ملت مولانا **شاهہ امام احمد رضا خان** عليه رحمة الرحمٰن وسوسن جو علاج هيئن بيان فرمائن ٿا: "وسوسي جو نہ ٻُڌڻ، انهن تي عمل نہ ڪرڻ، ان جي خلاف ڪرڻ بہ وسوسي جو علاج آهي. هن وڏي بَلا (يعني شيطان) جي عادت آهي تہ جيتريقدر ان (يعني وسوسي) تي عمل ٿيندو اوترو وڌندو ۽ جڏهن ڄاڻي واڻي ان (جي وِڏل وسوسي) جي خلاف ڪيو وڃي تہ **باذنه تعاليٰ** (يعني الله تعاليٰ جي حڪم سان) ٿوري عرصي ۾ بلڪل ختم ٿي ويندو. حضرتِ سيّدُنا **عبدالله** بن مرّہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرمائن ٿا: شيطان

www.dawateislami.net

جنهن کي ڏسندو آهي تہ منهنجو وسوسو ان تي ڪامياب ٿيندو آهي، سڀ کان وڌيڪ ان جي پويان پوي ٿو.”
(فتاويٰ رضويه مخرجہ ج 1 ص 771 مرڪز الاولياء لاهور)

وسوسي ۽ الهام ۾ فرق

سوال: وسوسي ۽ اِلهام ۾ ڪهڙو فرق آهي؟

جواب: **برن** خيالن کي **وسوسو** ۽ سُٺن خيالن کي **الهام** چئبو آهي. **وسوسو** شيطان جي طرفان ٿيندو آهي جڏهن تہ **الهام** رحمٰن عَزَّوَجَلَّ جي طرف کان. الله رحمٰن عَزَّوَجَلَّ هر انسان جي دل تي هڪ فرشتو مقرر ڪيو آهي جيڪو ان کي نيڪين ڏانهن گهرائيندو آهي ان کي **ملهم** چئبو آهي ۽ ان جي دعوت کي **الهام** چئبو آهي. ان جي مُقابلي ۾ الله عَزَّوَجَلَّ جي طرفان دل تي هڪ **شيطان** مسلط ڪيو ويو آهي جيڪو بُرائيءَ ڏانهن گهرائيندو آهي. ان شيطان کي **وسواس** چئبو آهي ۽ ان جي دعوت کي **وسوسو** چئبو آهي. **مرقاة** ۽ **اشعة اللمعات** ۾ آهي تہ جيئن ئي ڪنهن انسان جو ٻار پيدا ٿيندو آهي ان وقت ابليس وٽ بہ ٻار پيدا ٿيندو آهي جنهن کي فارسيءَ ۾

www.dawateislami.net

فرمانِ مصطفيٰ صلى الله تعالیٰ علیه واٰله وسلم : جڏهن توهان مرسلين (عليهم السلام) تي درود شريف پڙهو تہ مون تي بہ پڙهو بيشڪ آءُ سيني جهانن جي ربّ جو رسول آهيان .

همزاد ۽ عربيءَ ۾ **وسواس** چئبو آهي.
(مرآة المناجيح ج 1 ص 81 ڪان 83 ضياءُ القرآن مرڪز الاولياء لاهور)

الله عَزَّوَجَلَّ جي باري ۾ وسوسا

سوال: شيطان الله عَزَّوَجَلَّ جي باري ۾ وسوسا وجهي تہ ڇا ڪريون؟

جواب: **شيطان** صرف طهارت ۽ نماز جي باري ۾ اسان کي **وسوسن** ۾ مبتلا ڪرڻ تي بس نہ ٿو ڪري بلڪ الله عَزَّوَجَلَّ جي باري ۾ بہ وسوسا وجهندو آهي. تاجدارِ رسالت، شهنشاهِ نُبُوَّت، مَخْزنِ جُود و سخاوت، پيڪرِ عظمت و شرافت، مَحبوبِ رب العزت، مُحسنِ انسانيّت عَزَّوَجَلَّ و صلى الله تعالیٰ علیه واٰله وسلم ان **شيطاني وسوسي** ڪان اسان کي آگاهہ ڪندي ارشاد فرمايائون:"توهان مان ڪنهن وٽ شيطان ايندو آهي تہ ان کي چوندو آهي تہ **فلاڻي شيءِ ڪنهن پيدا ڪئي؟ فلاڻي ڪنهن؟** ايستائين جو اهو چوندو آهي تنهنجي ربّ عَزَّوَجَلَّ کي ڪنهن پيدا ڪيو؟ جڏهن ان حد تائين پهچي تہ"**اعوذ بالله**"پڙهي ونو ۽ ان ڪان پري رهو."

(صحيح البخاري ج 2 ص 399 حديث 3276 دارالڪتب العلميه بيروت) **يعني**

www.dawateislami.net

ان جو جواب سوچڻ جي ڪوشش به نه ڪريو نه ته شيطان سوال تي سوال ڪندو ويندو. بس اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ پڙهي ان کي ڀڄائي ڇڏيو. الله تبارڪ و تعاليٰ قرآن پاڪ ۾ ارشاد فرمايو:

وَ اِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطٰنِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ ؕ اِنَّهٗ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿۲۰۰﴾

ترجمو ڪنزالايمان: ۽ اي ٻُڌندڙ جيڪڏهن شيطان توکي ڇُنگ (يعني وسوسو) ڏئي ته تون الله جي پناهه گُهر بيشڪ اهو ئي ٻُڌندڙ ڄاڻندڙ آهي.

(پ 9 الاعراف 200)

www.dawateislami.net

امام رازي عليه رحمة الله الهادي ۽ شيطان

منقول آهي ته امام فخر الدين رازي عليه رحمة الله الهادي جي سڪرات جو وقت جڏهن ويجهو آيو ته انهن وٽ شيطان حاضر ٿيو ڇوته ان وقت شيطان پوري ڪوشش ڪندو آهي ته ڪنهن نموني به هن ٻانهي جو **ايمان ٿسجي** وڃي. جيڪڏهن ان وقت هو ايمان کان ڦِري ويو ته پوءِ ڪڏهن به موٽي نه سگهندو. شيطان ڪائنات

فرمانِ مصطفيٰ صلى الله تعالىٰ عليه واله وسلم : جنهن مون تي سؤ ڀيرا درود شريف پڙهيو الله تعاليٰ ان تي سؤ رحمتون نازل فرمائيندو آهي .

پُڇيو تہ توهان سڄي زندگي **مناظرن، بحثن** ۾ گذاري، الله عَزَّوَجَلَّ کي بہ سُڃاتو؟ پاڻ رَحۡمَةُ اللهِ تعالٰی عَلَيۡه فرمايو: بيشڪ الله عَزَّوَجَلَّ هڪ آهي. شيطان چوڻ لڳو: ان تي ڪهڙو دليل آهي؟ پاڻ هڪ دليل پيش ڪيائون. **شيطان خبيث** معلم الملڪوت (يعني فرشتن جو استاد) رهي چُڪو آهي، ان اهو دليل ٽوڙي ڇڏيو. امام صاحب ٻيو دليل ڏنو، ان خبيث اهو بہ ٽوڙيو ڇڏيو. ايتري تائين جو **360** دليل حضرت امام رازي رَحۡمَةُ اللهِ تعالٰی عَلَيۡه ڏنا پر ان ملعون سڀ ٽوڙي ڇڏيا. پوءِ امام صاحب رَحۡمَةُ اللهِ تعالٰی عَلَيۡه سخت **پريشان** ۽ نهايت **مايوس** ٿيا. سندن جا مرشد حضرت شيخ **نجم الدين ڪبريٰ** رَحۡمَةُ اللهِ تعالٰی عَلَيۡه گھڻو پري ڪنهن جاءِ تي وُضو فرمائي رهيا هئا. اتان ڪان پير صاحب رَحۡمَةُ اللهِ تعالٰی عَلَيۡه امام صاحب رَحۡمَةُ اللهِ تعالٰی عَلَيۡه کي آواز ڏنو تہ ائين چو نہ ٿا چئو تہ **مون خدا** عَزَّوَجَلَّ **کي بغير دليل جي هڪ مڃيو.**

(الملفوظ حصو 4 ص 389 فريد بڪ اسٽال لاهور)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! هن واقعي مان معلوم ٿيو تہ وسوسن ڪان ڇوٽڪارو حاصل ڪرڻ ۽ خاتمو بالخير

www.dawateislami.net

جو هڪ ذريعو ڪنهن **پيرِ ڪامل**[1] جي هٿ ۾ هٿ ڏيڻ بہ آهي جو **مرشد** جي باطني توجهہ سان بہ **شيطاني وسوسو** ختم ٿي ويندو آهي ايتري تائين جو خاتمو بالخير نصيب ٿي ويندو آهي نہ تہ شيطان مردود سڪرات جي وقت وسوسن جا منصوبا استعمال ڪري مسلمان جي **ايمان کي برباد** ڪرڻ جي ڀرپور ڪوشش ڪندو آهي. الله رحمٰن عَزَّوَجَلَّ هر مسلمان کي **ايمان** ۽ **عافيت** سان موت نصيب فرمائي.

www.dawateislami.net

آمين بجاه النبي الامين صلی اللہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلم

---

[1] الحمدلله عَزَّوَجَلَّ شيخ طريقت اميرِ اهلسنت حضرتِ علامہ مولانا ابو بلال **محمد الياس عطار** قادري رضوي دامت برڪاتهم العاليہ هن دؤر جي اها ڪامل هستي آهن جن سان بيعت جو شرف حاصل ڪرڻ جي بَرَڪت سان لکين مسلمان گناهن ڀري زندگي کان توبهہ ڪري الله رحمٰن عَزَّوَجَلَّ جي حڪمن ۽ ان جي پياري، حبيبِ لبيب صلی اللہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلم جي سنّتن جي مطابق پُرسڪون زندگي گذاري رهيا آهن. مسلمان جي خيرخواهي واري مقدس جذبي تحت اسان جو مدني مشورو آهي تہ جيڪڏهن توهان اڃان تائين ڪنهن جامع شرائط پير صاحب کان بيعت نہ ٿيا آهيو ٿيا تہ شيخ طريقت اميرِ اهلسنت دامت برڪاتهم العاليہ جي فيض و برڪتن کان مستفيض ٿيڻ جي لاءِ انهن جي بيعت ڪري وٺو، ان شآءَالله عَزَّوَجَلَّ دنيا ۽ آخرت ۾ اوهان کي ڪاميابي ۽ ڪامراني نصيب ٿيندي.

مجلس مدني مذاڪره

مسلماں ہے عطار تیری عطا سے
ہو ایماں پر خاتمہ یا الٰہی!

نابالغ جي اذان ڏيڻ ڪيئن آهي؟

سوال: ڇا **نابالغ** ٻار اذان ڏئي سگهي ٿو؟

جواب: جيڪڏهن سمجهدار ٿي چُڪو آهي تہ ڏئي سگهي ٿو جيئن درِمختار ۾ آهي: "**سمجهہ وارو ٻار** ۽ غلام ۽ انڌي ۽ ولد الزنا (يعني زنا مان پيدا ٿيل) ۽ بي وُضو جي اذان **صحيح** آهي." (الدرالمختار و رد المحتار ج 2 ص 73 دار المعرفه بيروت)

فتاويٰ عالمگيري ۾ آهي: "سمجهدار ٻار جي اذان بنا ڪراهت جي درست آهي پر بالغ جي اذان افضل آهي ۽ جيڪڏهن ناسمجهہ ٻار اذان چئي تہ جائز نہ ٿيندي بلڪ اذان ورائي ڏبي." (الفتاويٰ الهنديه ج 1 ص 54 ڪوئٽه)

نابالغ حافظ جي تراويح پڙهائڻ جو حڪم

سوال: ڇا **سمجهدار** ۽ نابالغ حافظ **تراويح** پڙهائي سگهي ٿو؟

www.dawateislami.net

جواب: **فرض** نماز هجي، تراويح هجي يا ڪا **نفل** نماز، **نابالغ** صرف **نابالغن** جي ئي امامت ڪري سگهي ٿو. **بالغ** (شخص) **نابالغ** جي پويان نماز پڙهي تہ جائز نہ ٿيندي. فتاويٰ عالمگيري ۾ هدايہ، محيط ۽ بحر جي حوالي سان آهي، ”ڪنهن بہ نماز ۾ **نابالغ** جي پويان بالغن جي نماز نہ ٿيندي.“ **(الفتاويٰ الهنديہ ج 1 ص 85 ڪوئٽہ)**

نفل نماز فاسد ٿي وڃي تہ ڇا ڪري؟

www.dawateislami.net

سوال: **نفل نماز** شروع ڪري ڇڏي پوءِ ڪنهن سبب ڪان فاسد ٿي وئي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

جواب: **درمختار** ۾ آهي: ”**نفل نماز** ڄاڻي واڻي شروع ڪرڻ سان واجب ٿي ويندي آهي جو جيڪڏهن ٽوڙي ڇڏيندو تہ **قضا** پڙهڻي پوندي ۽ جيڪڏهن ڄاڻي واڻي شروع نہ ڪئي هئي مثال طور اهو گمان هيو تہ فرض پڙهڻو آهي ۽ فرض جي نيّت سان شروع ڪيائين پوءِ ياد آيو تہ پڙهي چُڪو هيس تہ هاڻي اهو **نفل** آهي ۽ ٽوڙي ڇڏڻ سان **قضا واجب ناهي** پر شرط اهو آهي تہ ياد ايندي ئي ٽوڙي ڇڏي ۽ ياد اچڻ تي ان نماز کي پڙهڻ جاري

رڪيائين تہ (هاٿي) ٿوڙي ڇڏڻ سان **قضا واجب ٿيندي.**"
(الدرالمختار ج 2 ص 574 کان 576 دارالمعرفه بيروت)

قضا نمازون ذمي هجن تہ نفل پڙهڻ ڪيئن آهي؟

سوال: جنهن جي ذمي **قضا نمازون** هجن تہ ڇا ان جا نفل مقبول آهن؟

جواب: جيسيتائين ڪنهن شخص جي ذمي فرض باقي رهي ٿو، ان جو ڪو نفل قبول نہ ڪيو ويندو. جيئن تہ **منهنجا آقاءِ نعمت**، اعليٰ حضرت، امامِ اهلسنّت، مجددِ دين و ملت مولانا شاه امام احمد رضا خان عليه رحمة الرحمٰن پنهنجي شهرهءِ آفاق ڪتاب فتاويٰ رضويہ شريف مخرجہ جلد 10 صفحي 179 تي نقل فرمائن ٿا تہ جڏهن اميرالمؤمنين حضرتِ سيّدُنا صديقِ اڪبر رضی اللہ تعالیٰ عنه جي سڪرات جو وقت ٿيو تہ اميرالمؤمنين فاروقِ اعظم رضی اللہ تعالیٰ عنه کي گهرائي فرمايائون: اي عمر! (رضی اللہ تعالیٰ عنه) الله عزوجل کان ڊڄجو ۽ سمجهي وٺو تہ الله عزوجل جا ڪجهہ ڪم ڏينهن ۾ آهن جو انهن کي رات ۾ ڪريو تہ قبول

www.dawateislami.net

نہ فرمائيندو ۽ ڪجهہ ڪم رات ۾ جو انهن کي ڏينهن ۾ ڪريو تہ مقبول نہ ٿيندا ۽ خبردار رهجو جو **ڪو نفل قبول ناهي ٿيندو جيستائين فرض ادا نہ ڪيو وڃي.**

(حلية الاولياء لابي نعيم ج 1 ص 71 دار الڪتب العلميه بيروت)

حضور پُرنُور سيّدُنا غوثِ اعظم مولاءِ اڪرم حضرت شيخ محي الملة والدين ابو محمد عبدالقادر جيلاني قدس سره النوراني پنهنجي ڪتاب مستطاب "**فتوح الغيب**" ۾ اهڙي شخص جو مثال جيڪو فرض ڇڏي نفل ادا ڪري هيئن بيان فرمائن ٿا: ان جي لاءِ ائين چئجي جيئن ڪنهن شخص کي بادشاهہ پنهنجي خدمت جي لاءِ گهرائي اهو اتي تہ حاضر نہ رهيو ۽ ان جي غلام جي خدمت چاڪري ۾ موجود رهي، ۽ پڻ وڏيڪ ارشاد فرمائن ٿا: **جيڪڏهن فرض ڇڏي سنت ۽ نفل ۾ مشغول ٿيندو، اهي قبول نہ ٿيندا ۽ خوار** (يعني ذليل) **ڪيو ويندو.**

www.dawateislami.net

(فتوح الغيب (مترجم) ص 511 صفہ اڪيدمي مرڪز الاولياء لاهور)

حضرتِ شيخ الشيوخ امام شهاب الملة والدين سهروردي قدس سره العزيز "**عوارف شريف**" ۾ حضرتِ سيّدُنا خواص رضی اللہ تعالیٰ عنہ کان نقل فرمائن ٿا : اسان کي خبر پهتي تہ الله عَزَّوَجَلَّ **ڪو نفل قبول نہ فرمائيندو اينتري تائين**

جو فرض ادا ڪيو وڃي. الله عَزَّوَجَلَّ اهڙن ماڻهن کي فرمائي ٿو: توهان جي چوڻي ان بُري شخص جي مِثل آهي جيڪو قرض ادا ڪرڻ کان پهريان تحفو پيش ڪري.

(عوارف المعارف ص 191 دارالكتب العلميه بيروت)

منهنجا آقا اعليٰ حضرت امامِ اهلسنّت، مجددِ دين و ملت مولانا شاهہ احمد رضا خان عليه رحمة الرحمٰن فرمائن ٿا: "جيستائين قرض ذمي تي باقي رهي ٿو ڪو **نفل قبول** نہ ڪيو ويندو."

(الملفوظ حصو پهريون ص 70 فريد بڪ اسٽال مرڪز الاولياء لاهور)

www.dawateislami.net

ها! جڏهن اهو ٻانهو پنهنجي ذمي باقي سڀني فرضن کان آزاد ٿي ويندو آهي تہ بارگاهِ رب **العزت** عَزَّوَجَلَّ کان اميد آهي تہ ان جا نفل بہ مقبول ٿي ويندا جو نفلن جي قبوليّت ۾ جيڪا شيءِ رڪاوٽ هئي، اها ختم ٿي وئي.

جيئن تہ سرڪارِ اعليٰ حضرت، امامِ اهلسنّت مولانا شاهہ امام احمد رضا خان عليه رحمة الرحمٰن وڏيڪ فرمائن ٿا: "انهن سڀني جي مقبول ٿيڻ جي بہ اميد ٿيندي جو جنهن ڏوهہ جي ڪري اهي قابلِ قبول نہ هئا، جڏهن اهو ختم ٿي ويو تہ انهن کي بہ **باذن الله تعاليٰ** قبوليّت جو شرف حاصل ٿي ويو." **(فتاويٰ رضويه مخرجه ج 10 ص 182 مرڪز الاولياء لاهور)**

فرمانِ مصطفيٰ صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم : جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿئي ۽ اهو مون تي درود شريف نہ پڙهي تہ ان جفا ڪئي.

هڪ مدني التجا

تنهنڪري مدني التجا آهي تہ جيڪڏهن توهان جون نمازون رهجي ويون آهن تہ نفلن جي جاءِ تي رهيل نمازون ئي پڙهو تہ جيئن جيتريقدر جلد ممڪن ٿئي پنهنجي ذمي باقي فرضن ڪان فراغت تي سگهي جو قضا نمازون نفلن ڪان وڌيڪ اهم آهن.

صَدرُ الشَّرِيْعَه ، بَدرُالطَّرِيْقَه حضرتِ علامہ مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي عليہ رحمۃ اللہ الغني فرمائن ٿا: "**قضا نمازون نفلن کان اهم آهن** يعني جنهن وقت نفل پڙهي ٿو انهن کي ڇڏي انهن جي بدران قضا نمازون پڙهي تہ جيئن بري **الذمہ** (يعني آزاد) ٿي وڃي باقي تراويح ۽ ٻارهن رڪعتون(يعني فجر جون ٻہ سنّتون، ظهر جون 6 سنّتون، مغرب جون 2 سنّتون، عشاء جون 2 سنّتون) **سنّتِ مؤڪده** نہ ڇڏي. (بهارِ شريعت حصو 4 ص 55 مڪتبة المدينہ، باب المدينہ ڪراچي)

خليلِ ملت حضرتِ علامہ مولانا مفتي **محمد خليل خان** قادري برڪاتي عليہ رحمة الله الباقي انهيءَ مسئلي جي تحت فرمائن ٿا :" ۽ اها اميد ڪري تہ مولا عزوجل پنهنجي خاص

www.dawateislami.net

فرمانِ مصطفيٰ صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم : جنهن ڪتاب ۾ مون تي درود شريف لکيو ته جيستائين منهنجو نالو ان ڪتاب ۾ لکيل رهندو فرشتا ان جي لاءِ استغفار ڪندا رهندا .

قضا نمازن جي ضمن ۾ انهن نفلن جو ثواب به پنهنجي غيب واري خزاني مان عطا فرمائي، جن جي وقتن ۾ اهي قضا نمازون پڙهيون ويون. وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ

(سنّي بهشتي زيور ص 240 فريد بڪ اسٽال مرڪز الاولياء لاهور)

سائي رنگ جي چپل پائڻ ڪيئن آهي؟

سوال: **سائي چپل** پائڻ جائز آهي يا ناجائز؟

جواب: **جائز آهي**. باقي سبز سبز گنبذ جي نسبت جو خيال ڪندي ڪو ادب جي طور تي نه پائي ته بهتر. مون کي ته سائي **W.C**، سبز بيسن ۽ پڻ استنجا خاني ۾ جيڪڏهن سائو ڪؤنرو هجي ته ان کي استعمال ڪرڻ لاءِ دل ناهي چوندي بلڪ **سائي چادر**، سائي ڪارپيٽ، سائي چِٻر تي ويهڻ يا انهن تي هلڻ مطلب ته سائي رنگ کي پيرن هيٺ لتاڙڻ به منهنجي دل کي ڏکيو لڳندو آهي جيتوڻيڪ ڪافي پيرا مجبوري هوندي آهي ۽ بچڻ ڏکيو، بهرحال سائي رنگ جو ادب دل ۾ هجڻ، صرف سرڪارِ مدينه صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم جي سبز گنبذ شريف جي نسبت جي سبب آهي ان شآءَالله عَزَّوَجَلَّ وڏو ڪرم ۽

www.dawateislami.net

مهرباني ٿيندي.¹

اے عشق ترے صدقے جلنے سے چھٹے سستے
جو آگ بجھا دے گی وہ آگ لگائی ہے (حدائقِ بخشش)

ڦڪي رنگ جا جوتا پائڻ جي فضيلت

سوال: اوهان ڦِڪي رنگ جي جُتي ئي ڇو استعمال فرمائيندا آهيو ۽ پڻ ڪاري رنگ جي جُتي پائڻ کان منع فرمائيندو آهيو؟

جواب: ڦِڪي رنگ جي جُتي استعمال ڪرڻ ۾ حڪمت هي آهي تہ ان سان غمن ۾ گهٽتائي ايندي آهي جڏهن تہ ڪارا جوتا غم جو سبب هوندا آهن.

الله رحمٰن عَزَّوَجَلَّ قرآن مجيد ۾ ارشاد فرمائي ٿو:

اِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَآءُ ۙ فَاقِعٌ لَّوْنُهَا تَسُرُّ النّٰظِرِیْنَ (۶۹)

ترجمو ڪنزالايمان: اها هڪ ڦڪي رنگ جي ڏڳي آهي جنهن جو ڇِٽو رنگ ڏسندڙن کي وڻي ٿو

---

¹ اهو سڀ شيخ طريقت اميرِ اهلسنت، بانيءِ دعوتِ اسلامي حضرتِ علامہ مولانا ابو بلال محمد الياس عطار قادري دامت برڪاتهم العاليه سبز سبز گنبذ سان نسبت جي ڪري فرمايو آهي نہ تہ سائي ڇَپر تي گهمڻ ان تي ويهڻ ۽ پڻ سائي رنگ جي شين جو استعمال بنا ڪراهت جي جائز آهي. مجلس مدني مذاڪره

www.dawateislami.net

فرمانِ مصطفيٰ صلی اللہ تعالیٰ علیہ واٰلہٖ وسلم : جنهن مون تي ڏهه ڀيرا صبح ۽ ڏهه ڀيرا شام درود شريف پڙهيو ان کي قيامت جي ڏينهن منهنجي شفاعت ملندي .

تفسير روح المعاني ۾ هن آيت جي تحت آهي: ”جمهور مفسرين رحمهم الله تعاليٰ اجمعين هن ڏانهن اشارو فرمائن ٿا تہ ڦِڪو رنگ وڻندڙ رنگن مان آهي. انهيءَ بنياد تي حضرتِ سيّدُنا موليٰ مشڪلڪشا علي المرتضيٰ شيرِ خدا كَرَّمَ اللهُ تعالٰى وَجْهَهُ الكريم **ڦِڪي رنگ** جا **جوتا** پائڻ جي ترغيب ڏياريندا ۽ فرمائيندا هئا : **مَنۡ لَّبِسَ نَعۡلًا اَصۡغَرَ قَلَّ هَمُّه**

يعني جنهن پيلي رنگ جو جوتو پاتوان جا غم گهٽ ٿيندا.

(روح المعاني ج 1 ص 392 دار احياء التراث العربي بيروت)

حضرتِ سيّدُنا **عبدالله** بن زبير ۽ يحييٰ بن ڪثير رضی اللہ تعالیٰ عنہما **ڪارا جوتا** پائڻ کان منع فرمايو ڇوتہ اهي غم جو سبب ٿيندا آهن. **(تفسيرِ قرطبي ج 1 ص 363 دارالفكر بيروت)**

منهنجا آقاءِ نعمت، اعليٰ حضرت، امامِ اهلسنّت، مجددِ دين و ملت مولانا شاه **امام احمد رضا خان** عليه رحمة الرحمٰن فرمائن ٿا: ”ڪارو جوتو غم ۽ ڦِڪو جوتو خوشي آڻيندو آهي.“ **(حياتِ اعليٰ حضرت ج 3 ص 97 مكتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)**

ياد رهي تہ ڪاري جوتي جي استعمال کان منع فرمائڻ جو مطلب اهو هرگز ناهي تہ ڪاري جوتي جو استعمال **ناجائز** ۽ **حرام** آهي. استعمال ڪري سگهو ٿا پر

www.dawateislami.net

بچڻ مناسب معلوم ٿئي ٿو.

ڪارا موزا پائڻ

سوال: ته ڇا ڪارا موزا به نه پاتا وڃن؟

جواب: ڪارن موزن ۽ ڪارن جوتن ۾ فرق آهي. فتاويٰ ديداريه جلد اول ص 665 تي آهي: فرعون جا موزا ڳاڙهي رنگ جا هئا، هامان جا موزا اڇي رنگ جا هئا ۽ **ڪاري رنگ** جا موزا عالمن جا موزا هوندا آهن.

(فتاويٰ عالمگيري ج 5 ص 334)

www.dawateislami.net

چانهه وغيره ۾ مک ڪِري پوي ته ڇا ڪريون؟

سوال: جيڪڏهن چانهه جي ڪوپ ۾ مَکِ ڪِري پوي ته ڇا چانهه کي هاري ڇڏيون؟

جواب: **ڪڏهن** به نه هاريو بلڪ حديث شريف تي عمل ڪندي **مک** کي ٻاهر اڇلائي ڇڏيو ۽ چانهه کي استعمال ۾ آڻيو. **حديث شريف** ۾ طبيبن جي طبيب، الله عَزَّوَجَلَّ جي حبيب صَلَّى اللهُ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلَّم جن جو ارشاد مشڪبار آهي : " جڏهن

ڪاڏي ۾ مک ڪِري پوي تہ ان کي غوطو ڏيو ڇوتہ ان جي هڪ پَرَ ۾ **شفا** آهي ۽ ٻئي ۾ **بيماري**، ڪاڏي ۾ ڪِرڻ وقت اڳ ۾ بيماريءَ وارو پَرُ وجهندي آهي **تنهن ڪري سڄي کي غوطو ڏيو**.”

(سنّن ابو داوُد ج 3 ص 511 حديث 3844 دار احياء التراث العربي بيروت)

حڪيم الامت مفتي احمد يار خان عليه رحمة الحنان هن حديث شريف جي تحت فرمائن ٿا:“هن فرمانِ عاليشان مان معلوم ٿي رهيو آهي تہ مَکِ نَجس (يعني ناپاڪ) ناهي، (بلڪ) پاڪ آهي. جيئن تہ ان ۾ وهندڙ رت ناهي ان لاءِ پاڻي، کير، شوربي وغيره ۾ ٻُڏي مري وڃڻ ان کي **نجس** (ناپاڪ) نہ ٿو ڪري. اهو بہ معلوم ٿيو تہ صرف اهو انديشو هجي تہ شايد مَکِ نَجاست تي ويهي آئي هجي، شايد ان تي گندگي لڳل هجي ان لاءِ اهو شوربو ناپاڪ ٿي ويو هجي، (تہ اهو) معتبر ناهي جو شريعت **ظاهر** تي آهي. (وڌيڪ فرمائن ٿا:) حديث بلڪل ظاهري معنيٰ ۾ آهي، ڪنهن تاويل ۽ توجيهہ جي ضرورت ناهي. **الله تعاليٰ** ڪيترن ئي جانورن ۾ زهر ۽ تِرياق (يعني علاج) جمع فرمائي ڇڏيو آهي، ماکي جي مک جي وات

www.dawateislami.net

فرمانِ مصطفيٰ صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم : جنهن وٽ منهنجو ذڪر ٿئي ۽ اهو مون تي درود شريف نه پڙهي ته ان جفا ڪئي.

مان ماکي نکري ٿي جيڪا بيمارين جي شفا آهي ۽ ان جي ڏنگ سان زهر نڪري ٿو جيڪا بيماري آهي، وِڇونءَ جي ڏنگ ۾ زهر آهي پر وِڇونءَ جي جسم جي راک زهر جو علاج آهي. ٻي روايت ۾ آهي ته مَکِ اڳ ۾ زهريلو پَرُ وجهندي آهي. توهان ٻئي پَرَ کي غوطو ڏئي اڇلايو. زهريلو پَرُ اڳ ۾ وجهڻ ان جي فطري ڳالهه آهي. ڏسو ڪِوِل کي الله **تعاليٰ** ڪهڙيون ڪهڙيون ڳالهيون سيکاريون آهن. ڪٽڪ ڳَڌ ڪندي آهي، جيڪڏهن ڳهميل ڪٽڪ هوندي آهي ته ان کي سڪائيندي آهي پوءِ اهڙي طريقي سان رکندي آهي جيئن آئنده ڳِهمجي نه سگهي، ٻه ٽڪرا ڪري رکندي آهي ته جيئن نه ڦُٽي سگهي، ڌاڻن کي ٻه ٽڪر نه ڪندي آهي جو اهي ثابت ٻه ناهن ڦُٽندا. پاڪ آهي اهو ربّ عزوجل بي نياز جنهن بي عقل جانورن کي اهو عقل ڏنو. ان مان معلوم ٿيو ته حضور پُرنُور صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم هر مخلوق جي خاصيّت کان خبردار آهن، حاڪم ٻه آهن، حڪيم ٻه آهن. (مرآة المناجيح ج 5 ص 664 ملخصًا ضياءُ القرآن مرڪز الاولياء لاهور)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! پاڻي ، کير ، ٻوڙ ، يا ڪنهن

www.dawateislami.net

فرمانِ مصطفيٰ صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم : جنهن مون تي ڏھ ڀيرا صبح ۽ ڏھ ڀيرا شام درود شريف پڙهيو تہ ان کي قيامت جي ڏينهن منهنجي شفاعت ملندي.

ڪاڏي جي شيءِ ۾ مَکِ ڪِري پوي تہ غوطو ڏئي ان کي ٻاهر اڇلائي ڇڏيو ۽ استعمال ۾ آڻيو. جيئن تہ بهارِ شريعت ۾ آهي: "مکِ ٻوڙ وغيره ۾ ڪِري پوي تہ ان کي غوطو ڏئي اڇلائي ڇڏيو ۽ **ٻوڙ** کي استعمال ۾ آڻيو."

(بهارِ شريعت، حصو 2 ص 60 مڪتبة المدينه، باب المدينه ڪراچي)

وَاللّٰهُ تَعَالٰی اَعْلَمُ وَرَسُوْلُهٗ اَعْلَم عَزَّوَجَلَّ و صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہٖ وسلم

هي رسالو پڙهي ٻئي کي ڏئي ڇڏيو

www.dawateislami.net

شادي غمي جي موقعن، اجتماعن، عرسن ۽ ميلاد جي محفلن وغيره ۾ مڪتبة المدينہ جي ڇپيل رسالن ۽ مدني گلن تي مشتمل پمفليٽ ورهائي ثواب ڪمايو. گراهڪ کي بہ ثواب جي نيت سان تحفي ۾ ڏيڻ جي لاءِ پنهنجي دڪان تي بہ رسالا رکڻ جو معمول ٺاهيو. هاڪرن يا ٻارن جي ذريعي پنهنجي پاڙي جي گهر گهر ۾ هر مهيني گهٽ ۾ گهٽ هڪ سنتن ڀريو رسالو يا مدني گلن جو پمفليٽ پهچائي ڪري نيڪيءَ جي دعوت جون ڌومون مچايو.

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد